

Obsah

Předmluva k anglickému vydání	9
Předmluva k českému vydání	11
Úvod	15
I. část: Tak jaký je problém?	
Prolomit mlčení	23
1. Pohled dovnitř	25
2. Síly, které na vás mají vliv	31
II. část: Tak co je špatně?	39
<i>Čtyři svaté hereze o mně</i>	
3. Musím být dokonalý	41
4. To už jsem měl vědět	46
5. Jsem tu pro druhé	51
6. Jsem jiný	55
<i>Čtyři svaté hereze o světě</i>	
7. Nikomu nemůžu věřit	58
8. Mohl bych tátovi pokazit službu	62
9. Potřeby ostatních jsou důležitější než ty moje	65
10. Tak jako tak jsem ztracený	69
<i>Svatá hereze o Bohu</i>	
11. Bůh je ze mě zklamáný	76
III. část: A teď upřímně, jaké to má řešení?	
Bolest a uzdravení – upřímnost za upřímnost	81
12. Provéřit škody	83
13. Pokračujme v cestě	92

14. Vypořádat se s tyranským „měl bych“ . . .	98
15. Porazit obludu úzkosti	110
16. Jak že je to s tím odpuštěním?	119
17. Nalézt Boha na zbořeništi	132
Příloha – Nápady pro vedení deníku . . .	143
Tipy k četbě	145

Úvod

Někdo se mě kdysi zeptal, jaké bylo být dítětem misionáře. Nezeptali se ve správný okamžik, protože jsem měl zrovna sarkastickou náladu. Mimochodem, sarkasmus a ironie je pro děti pastorů a misionářů jejich druhou (nebo třetí) přirozeností. Odpověděl jsem, že být synem misionáře je jako být laboratorní myší – každý vás pozoruje, rýpe do vás, zkouší, zkoumá a měří vás, ale nikomu se nechce vlézt si k vám do klece a být vám přítelem. Nikdo není schopný vidět svět z vaší perspektivy. Nikdo není ochotný dotknout se světa, který se dotýká vás, a dokonce ani poslouchat, jak byste ho popsali. Prostě jsem v kleci. Má někdo zájem se přidat?

Nepíši o dětech vedoucích, píši *pro* ně. Pro vás. Tohle není kniha, která by měla pomoci ostatním lépe vám rozumět. Je to kniha, která v tom má pomoci vám – lépe, nebo možná vůbec poprvé, porozumět sobě samému.

Asi si říkáte: „Cože? Myslíš věnovat pozornost *mým* potřebám a důvodům, proč jsem takovýhle? Seš si jistý, že to je biblické?“

Můžu vás ubezpečit, že je.

Kamarádil jsem se s dětmi pastorů a misionářů celý život. Jsem spřízněn zhruba s polovinou z nich z celého světa! I můj táta je dítětem pastora, takže totéž platí i pro jeho pět bratrů a jednu sestru. Moje babička zahájila svou patnáctiletou misionářskou dráhu jako

vdova v sedmdesáti letech. Čtyři z mých strýců byli v určitou dobu také pastoři či misionáři, takže dětmi misionářů a pastorů jsou i všechny jejich děti, tedy mí bratrance a sestřenice. Z nich si někteří opět vzali dítě jiných vedoucích (takovéto křížení je v myší populaci misionářských a pastorských dětí běžné). A ve službě skončili i přímo někteří bratrance a sestřenice. Kdoví – třeba jsem nějak příbuzný i s vámi.

Mnoho let jsem se dětem pastorů a rodinám církevních pracovníků věnoval coby oficiální kvalifikovaný poradce. Jak jsem naslouchal jednomu příběhu za druhým, všiml jsem si některých shodných rysů a myšlenkových vzorců. A když jsem se ohlédl zpět na vlastní život, ke svému překvapení jsem spatřil, jak tu a tam tyto myšlenkové vzorce vystrkují své ošklivé růžky i v mé mysli. A přitom jsem si myslel, že můj život byl celkem dobrý. Mám na dětství pěkné vzpomínky. Prostě jsem žil v domnění, že mé myšlenkové pochody jsou normální, že jsem mentálně zdravý. Ale nebyla to tak docela pravda. Teprve před pár lety, když jsem se vracel do Ekvádoru, jsem si uvědomil (nebo přiznal), že jsem různé nepříjemné a bolestné situace také zažil. Plnil jsem roli dokonalého dítěte vedoucího – dával jsem průchod dobrému a potlačoval jsem špatné. To, že jsem dospíval v prostředí křesťanských pracovníků, ve mně ale kromě požehnání zanechalo i různé újmy. Byl bych teď radši, kdyby mí rodiče misionáři nebyli? Rozhodně ne. Byl bych radši, kdyby mě minuly různé zážitky s tím spojené? Z celého srdce ano.

Můj zjednodušený pohled se změnil. Teď si špatné následky pro své srdce i hlavu uvědomuji. O tom, jaký je život pod škraboškou (tím myslím snahu některých křesťanských vedoucích tvářit se dokonale), jsem četl několik knih. Byly dobré, ale nepomohly mi rozmotat

mé myšlení. Říkal jsem si pak: „A co z toho plyne? Co s tím?“ Je dost pravděpodobné, že jste „rizika povolání“, která plynou ze skutečnosti, že vaši rodiče pracují v církvi, zažili také.

Tato kniha odpovídá na otázky „Co?“ „Co z toho plyne?“ a „Co s tím?“. Během let, která jste strávili jako pokusná myš v laboratoři a která jste prožili pod škraboškou, jste dospěli k různým závěrům a na ty bych si s vámi chtěl posvítit. Obzvláště bych se chtěl zaměřit na závěry týkající se vás samých, světa a Boha.

Jeden z nejzásadnějších faktů, které si pamatuji ze všech možných psychologických kurzů, je:

„Ať půjdeš kamkoli, sebe se nezbavíš.“ Věřte mi, že to je naprostá pravda. Ověřil jsem si to. Možná teď žijete úplně jinde než vaši rodiče, možná už jste na všelicos zapoměli, ale závěry, které jste si v mysli vyvodili, vás doprovázejí dodnes, ať si to uvědomujete, nebo ne. A většina z nás si to neuvědomuje. Mysl si s sebou nosíte všude (aspoň doufám). Mysl a závěry, k nimž jste před mnoha lety dospěli, používáte k vyhodnocování různých situací každý den.

Když si člověk čte o mysli, závěrech a o myšlenkových vzorcích, může z toho brzy mít pěkný zmatek. Rád bych to přiblížil jedním přirovnáním (i jinak často přemýšlím v obrazech, tak je to pro mě přirozené). Sice ho nenajdete v učebnicích psychologie, ale stejně je v něm skryta pravda. Představte si svou mysl jako hudební automat, tak zvaný jukebox. Mluvím o opravdovém jukeboxu starého typu – o tom, který měl v sobě velké vinylové desky a nahoře řadu knoflíků, z nichž se každým spouštěl jeden konkrétní šlágr. Sledujete, jak rameno pokládá desku vaší volby na přehrávací podložku, nad desku najede pacička a jehla sklouzne do drážky, načež se z přístroje začnou linout tóny vaší

oblíbené písně. Někteří z vás možná dokonce pamatují časy, kdy se nejednalo o starožitnost. Ale i kdyby ne, naše mysl funguje stejným způsobem. Každá deska má na sobě vyrytý zvukový záznam jednoduché krátké fráze, které říkáme víra či přesvědčení. Je to vyjádření něčeho, co považujeme za fakt – závěr, podle kterého poměřujeme okolnosti, v nichž se nacházíme. A většina z nich byla nahrána, utříděna a zařazena do vašeho jukeboxu během prvních sedmi až devíti let vašeho života. Dává vám takové přirovnání smysl?

Náboženská přesvědčení jsou tím, co vás obvykle napadne jako první, když zaslechnete slovo víra. Vlastně máte určité přesvědčení o každyčickém tématu pod sluncem. A jak se člověk snaží, aby mu život dával smysl, čerpá ze svých přesvědčení den co den. Abych tak řekl, celý váš světonázor se nachází na kupě vinylových desek.

Vyhrává (to nemá být slovní hříčka) asi takhle:

Zažijete něco nového –
jednou nebo opakovaně.

- ↳ Snažíte se tomu porozumět nejlépe, jak umíte.
- ↳ Z toho, co jste zažili, si uděláte závěr, jaká je pravda, a tudíž předpokládáte, že taková bude i v budoucnu.
- ↳ Záznam vašeho závěru je vyryt do víry či přesvědčení, které je zařazeno do vašeho jukeboxu. Nahrávka je vypilována, uložena do archivu a připravena pro budoucí použití.
- ↳ Odteď pokaždé za podobné situace jukebox nahrávku spustí a vy zareagujete odpovídajícím způsobem.

Všichni máme jednu nahrávku, která zní skoro stejně. Je na ní: „Všechny mé nahrávky – všechna má přesvědčení – jsou pravdivé. Mohu to dokázat skutečnými životními zkušenostmi.“ Také jsem si všiml, že mám sklon svou sadu nahrávek hodně bránit. Pokud se mnou nebudete souhlasit, zakřičím na vás v obraně (pokud ne nahlas, přinejmenším v myslí): „Myslíš si, že jsem hlupák? Přece bych nevěřil lži! Mám taky mozek, chápeš? Já vím, co je správné a jaká je skutečnost, a můžu to svými zkušenostmi doložit!“

Pokud jste ochotní povznést se nad svůj ukvapený pud k sebeobraně, možná zjistíte, že jsou některé vaše nahrávky trochu nekvalitní. Závěry, ke kterým jste v dětství dospěli, se možná nezakládají na všech potřebných informacích. Přesvědčení, s nimiž žijete a umíráte, možná nejsou dokonale přesná. Třeba vypadala přesná v určitou dobu a možná zčásti nebo z většiny *tehdy* přesná byla. Ale teď už ne. Ne při pohledu na širší skutečnost. Přesto nahrávky zůstávají v přihrádkách vašeho jukeboxu, nekvalitní a nepřesné, a čekají na stisk tlačítka, aby se opět spustily, a to i dnes. A když jukebox takovou ne zrovna přesnou nahrávku spustí a začne hrát, všem kromě vás zní dost vtipně. Vám zní pravdivě – ještě i dneska. Většina z nás se nezastaví na dost dlouho, aby se zamyslela, jestli naše přesvědčení pravdivá jsou, nebo ne. Prostě věříme, že jsou. Jsem si stoprocentně jist, že tato moje teorie jukeboxu dala vznik rčení: „Máš v hlavě o kolečko (původně: o desku) víc.“ Nemůžu to sice dokázat, ale stejně bych za to dal ruku do ohně. Kdepak jsem to skončil? Aha, už si vzpomínám...

Tahle kniha je vlastně sbírkou, která ukazuje, jak některé takové nekvalitní nahrávky znějí. Nahrávky, které mi znovu a znovu přehrávaly děti pastorů ze

všech možných míst. Říkám jim svaté hereze kazatelských rodin, protože přesně jimi jsou. Možná tady cítíte trochu sarkasmu, ale jistě znáte přísloví: „Na každém šprochu pravdy trochu.“ Dobrá zpráva je, že nekvalitní nahrávky lze opravit nebo nahradit. Špatná zpráva je, že pokud je chce člověk najít, musí svoje nitro upřímně zkoumat. Mám naději, že si nahrávky ve svém jukeboxu poctivě prohlédnete a zkusíte zjistit, jestli některé nejsou nekvalitní – doufám, že si uděláte čas na to, abyste prověřili závěry, ke kterým jste před lety podvědomě došli. Některé z nich bude potřeba aktualizovat nebo nahradit. Doufám, že se rozhlédnete, jestli se kolem vaší biblicky čisté a nevinné mysli pastorského dítěte nevznášejí nějaké svaté hereze. Váš jukebox už stejně pravděpodobně potřebuje pořádný úklid. Vyčištěný jukebox hraje lépe a lépe myslí i čistá mysl. To zní jako opravdová terapie, ne?

Pokaždé když chce člověk mluvit o pastorech nebo o jakýchkoli křesťanských vedoucích, musí předeslat několik upozornění. Vždyť mluvit o nedostacích pastora je totéž jako hanobit Boha, že ano? Prostě je potřeba vysvětlit, že tím, co řeknete, nechcete říct to ani to ani to... Přece se nesmíme nikoho dotknout, ne?

Takže abych byl politicko-nábožensky korektní a biblicky ryzí, chci předeslat toto:

1. Mým cílem *není* sít do pastorů a církevních vedoucích. Chci vám jen pomoci nahlédnout hluboko a pravdivě do vašeho života a zkušeností. (Zopakujte první sloku.)
2. *Neposkytují* vám výmluvu, se kterou byste mohli vinu za vlastní rozhodnutí a činy svalovat na někoho jiného.

3. *Nebudu zkrášlovat realitu a vyhýbat se skutečným problémům. Pravda někdy bolí. Nepíši program do nedělky ani se nejedná o zkoušku chválicí skupinky. Děti vedoucích jsou zvyklé předstírat – je pro nás přirozené potíže zakrývat a vypadat „v pohodě“ natolik, že tomu často sami začneme věřit. Taková moje kniha *nebude*.*
4. *Nemyslím si, že by každá pastorská rodina byla divná a vyšinutá. Nežiji v domnění, že by každé dítě křesťanského vedoucího bylo případem pro psychiatra nebo mělo o kolečko víc. Současně ale *nepředpokládám*, že by u nich doma bylo všechno bezproblémové.*

Tolik tedy na úvod.

- **VAROVÁNÍ** pro vás (křesťanští vedoucí, rodiče, církevní pracovníci nebo manželky či manželé takových osob), kteří chcete lépe porozumět dětem vedoucích: Pokud sami nejste dítětem vedoucího, porozumět jejich světu je těžké. Být zapojen do služby v církvi v dospělosti je jiné, než když v církvi slouží vaši rodiče, a vy jste teprve dítětem. Když sloužíte sami, tak jste si službu vybrali; vaše děti ale na výběr neměly. Jako pastor jste dospělý a schopný se nějak vypořádat s riziky povolání, ale schopnosti vašich dětí jsou zatím jen dětské.

Pokud se dětem křesťanských vedoucích věnujete (ať už v rámci povolání, nebo jinak), nejprve jim naslouchejte, pomozte jim rozpovídat se, snažte se víc dozvědět než poučovat a nakonec zase ještě poslouchejte. Nezapomínejte na svůj vlastní skrytý sklon si vše škatulkovat. Náš svět neznáte, tak se netvařte, jako byste mu rozuměli.